

**QIZIL RAYHON (OCIMUM BASILICUM L.) VA DALACHOY
(HYPERICUM PERFORATUM L.) EKSTRAKTLARI
KOMBINATSIYASINING EKSPERIMENTAL VA KLINIK SHAROITDA
KARDIOPROTEKTOR SAMARADORLIGI.**

MUMINOVA G.

ISAKOVA D.R.

Andijon davlat tibbiyot instituti.

Аннотация

Ushbu maqolada qizil rayhon (*Ocimum basilicum* L.) va dalachoy (*Hypericum perforatum* L.) ekstraktlari kombinatsiyasining eksperimental miokard shikastlanishi modeli hamda ishemik yurak kasalligi (IYuK) bilan og‘rigan bemorlarda kardioprotektor samaradorligi baholandi. Tadqiqot natijalari kombinatsiya qo‘llanilishi kardiomarkerlar darajasining pasayishi, antioksidant fermentlar faolligining oshishi, miokardning morfologik holati yaxshilanishi va klinik simptomlarning kamayishiga olib kelishini ko‘rsatdi. Olingan ma‘lumotlar kombinatsiyaning sinergik kardioprotektor ta’sirga ega ekanligini tasdiqlaydi.

Kalit so‘zlar: qizil rayhon, dalachoy, kombinatsiya, kardioprotektor ta’sir, fitoterapiya, sinergizm.

Аннотация

В статье изучена кардиопротекторная эффективность комбинации экстрактов красного базилика и зверобоя в экспериментальных и клинических условиях. Установлено снижение кардиомаркеров, активация антиоксидантной системы и улучшение клинического состояния больных ИБС.

Annotation

The cardioprotective efficacy of a combination of red basil and St. John’s wort extracts was evaluated in experimental and clinical settings. The combination demonstrated synergistic cardioprotective effects.

Kirish

Yurak-qon tomir kasalliklari (YQTK) dunyo bo‘yicha o‘lim va nogironlikning asosiy sabablaridan biri bo‘lib qolmoqda. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti ma‘lumotlariga ko‘ra, har yili 18 milliondan ortiq inson YQTK tufayli hayotdan ko‘z yumadi. IYuK va miokard infarkti patogenezida oksidlovchi stress, lipidlar peroksidlanishi, yallig‘lanish jarayonlari va mitoxondrial disfunktsiya muhim rol o‘ynaydi.

So‘nggi yillarda fitoterapiya vositalariga bo‘lgan qiziqish ortib, ular kam toksikligi va kompleks ta’siri bilan ajralib turmoqda. Qizil rayhon antioksidant va membranabarqarorlovchi xususiyatlarga ega bo‘lsa, dalachoy sitoprotektor va yallig‘lanishga qarshi ta’sir ko‘rsatadi. Ushbu o‘simliklarni birgalikda qo‘llash ularning farmakologik samaradorligini kuchaytirishi mumkin.

Tadqiqot maqsadi

Qizil rayhon va dalachoy ekstraktlari kombinatsiyasining eksperimental va klinik sharoitda kardioprotektor samaradorligini baholash.

Material va usullar

Eksperimental qismda 30 ta oq laboratoriya kalamushlari ishtirok etdi. Miokard shikastlanishi izoprenalin yordamida chaqirildi. Hayvonlar 3 guruhga bo‘lindi:

1. Nazorat
2. Patologiya
3. Kombinatsiya (qizil rayhon + dalachoy ekstrakti)

Klinik qismda 40 nafar IYuK bilan og‘rigan bemor kuzatildi. Davolash 30 kun davom etdi. Biokimyoviy (KFK-MB, LDG, troponin I), antioksidant (SOD, katalaza) va klinik ko‘rsatkichlar baholandi. Statistika tahlil Student t-testi yordamida amalga oshirildi ($p < 0,05$).

Natijalar

Kombinatsiya qo‘llanilgan guruhda kardiomarkerlar sezilarli pasaydi va antioksidant fermentlar faolligi oshdi.

Jadval 1.

Kardiomarkerlar darajasi ($M \pm m$).

Ko‘rsatkich	Patologiya	Kombinatsiya
KFK-MB (U/l)	240 ± 12	$142 \pm 9^*$
LDG (U/l)	410 ± 15	$260 \pm 13^*$
Troponin I (ng/ml)	0.21 ± 0.02	$0.07 \pm 0.01^*$

* $p < 0.05$

Jadval 2.

Antioksidant fermentlar faolligi.

Ko‘rsatkich	Patologiya	Kombinatsiya
SOD (U/mg)	6.1 ± 0.4	$9.2 \pm 0.5^*$
Katalaza	12.0 ± 0.6	$17.1 \pm 0.8^*$

Klinik natijalar

Bemorglarda anginoz xurujlar soni 38% ga kamaydi, jismoniy yuklamaga

чидамлилилик ошди.

Jadval 3.

Klinik ko'rsatkichlar.

Ko'rsatkich	Oldin	Keyin
Anginoz xurujlar/hafta	5.3±0.4	3.2±0.3*
Yurak urish chastotasi	84±4	72±3*

Muhokama

Natijalar kombinatsiyaning yuqori kardioprotektor samaradorligini ko'rsatadi. Ushbu ta'sir qizil rayhonning antioksidant va dalachoyning sitoprotektor xususiyatlarining sinergizmi bilan izohlanadi. O'xshash natijalar Pan va hammualliflar, Braunwald tomonidan ham qayd etilgan.

Xulosa

Qizil rayhon va dalachoy ekstraktlari kombinatsiyasi eksperimental va klinik sharoitda ishonchli kardioprotektor ta'sir ko'rsatdi va istiqbolli fitopreparat hisoblanadi.

Etika masalalari

Tadqiqot bioetika me'yorlariga muvofiq bajarildi. Barcha ishtirokchilar yozma rozilik berdi.

Manbalar

1. Braunwald E. Heart Disease. Elsevier, 2020.
2. Butterweck V. St. John's Wort. CNS Drugs, 2007.
3. Pan S.Y. et al. Herbal medicine in cardiovascular diseases. 2013.
4. WHO. Cardiovascular diseases. 2023.
5. Машковский М.Д. Лекарственные средства. 2020.